

# NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Narečnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglašeni in poslani vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

## Na poti v Belgrad.

Kar smo že dolgo želeli, se je zgodilo. S prvim marcem je sklicano v Belgrad naše narodno predstavništvo in naši zastopniki se nahajajo že na poti v našo prestolico. Z velikimi upi jih spremlja naše ljudstvo na njih odgovorni poti.

Nismo bili z vsem zadovoljni, kar je prihajalo iz Belgrada. Imeli smo čisto občutek, da je Belgrad predaleč in da nima tistega neposrednega vpogleda v naše razmere, ki ga mora imeti tisti, ki hoče obvladati v tej kritični prehodni dobi položaj. Naši poslanci vedo, kako nam gre. Zato pričakujemo od njih posredovanja in dejanj, ki nas bodo rešila iz sedanje težke krize.

Vprašanje prehrane je dospelo do mrtve točke. Vsak zamučen dan lahko izzove posledice, ki si jih nihče ne želi! Naši poslanci naj to nemudoma z vso jasnostjo povedo in naj pokažejo iniciativna pota, ki so v stanu naše ljudstvo najhujšega rešiti. Niti en dan se ne sme več trpeti, da bi moralo ljudstvo prenašati glad in pomanjkanje, med tem ko so živila tu. Slovenija rabi takoj 20 vagonov masti in 200 vagonov žita. Postava mora postati taka, da se nabava živil omogoči. Druge postavbe in drugih računanj ljudstvo ne pozna in gorje, če bi mu narodno zastopništvo ne dalo prav. Kdor se bo s tem težkim vprašanjem pečal, bo naletel na vsak način na odpor. A narodno predstavništvo si mora priti na jasno, čegav odpor hoče s silo državne moči vpogniti. Ali odpor milijonarjev in kapitalistov, tistih, ki niso lačni in pripravljeni na vse, ali odpor tistih, ki so lačni. In drugo, kar od naših poslancev pričakujemo je, da nam ohranijo in izpopolnijo to, kar smo napravili v provinci za pravice delovnega ljudstva. Naj povedo, da zahteva vse, da se preobrazijo trgovina, obrt in industrija v smislu socialističnih stremiljenj. Vsa družba je danes težko bolna. Gorje nam, če bo postopalo tukaj narodno predstavništvo kot ranocelnik, ki zastruplja rane s strupenim nožem. Naši poslanci naj v Belgradu povedo, da vodi do ozdravljenja družbe le ena pot in ta pot se imenuje pravica. Sele ko bo ta brez pridržka izvršena, bomo vzeli v roko tudi oporo moči.

Naj v Belgradu ne postopajo tako, kot v Parizu, kjer misli kopica državnikov iz stare šole še vedno, da se da postaviti proti idejam, ki prihajajo kakor vihar, samo kopje in ščit.

Odločno se bodo zato naši poslanci uprli tudi ustavnim načrtom, ki bi bili podobni poizkusom, kakor je bil eden zadnjih objavljen. Obžubili smo našemu ljudstvu, da bo naša ustava demokratična. To obljubo bomo držali!

V upravnem oziru smo nasprotniki centralizma in zagovorniki avtonomije. Vsaj za sedaj. To pa samo zaradi tega, ker hočemo naglih in hitrih dejanj.

Čudni glasovi prihajajo iz Belgrada.

Minister Vitomir Korać čigar zmernost nam je znana, je bil prisiljen podati ostavko, ker je bil baže v agrarnem vprašanju preradikal. Naši poslanci naj povedo, kako o tej stvari mislijo. Veleposestvo in veleindustrija se morata socializirati. Preko tega vprašanja ne brijemo več na dnevni red. Kdor hoče preko njega — on je pravi sovražnik domovine in države.

Nič drugega ne pomenja naš odpor proti centralizmu. Pri nas ni plemenskega antagonizma. Če se oglasi tupatam kak breztahten in napihnen človek, ki trdi drugače in piše žalljivo, te ga ni vzeti resno... Rešnjeje pa je vprašanje, da ovirajo centralne oblasti lokalne tam, kjer bi bilo treba naglih dejanj in kjer more napraviti iz kaosa red le hitrost in nepo-

srednost. Pričakujemo, da bodo naši poslanci v tem oziru naše stališče pojasnili. Za enkrat je najširša avtonomija nujna upravna potreba. Le polagoma in stopnjema se bo dalo izvesti centralizacijo tam, kjer je potrebna. Mi se proti temu ne bomo upirali. Odločno pa bomo zahtevali avtonomijo v upravi, ne toliko, ker smo Slovenci, kakor zato, ker smo demokratje.

## Nepoštenost.

Klerikalci na Slovenskem izdajajo že 14. leto za svoje delavce tednik, ki mu pravijo »Naša moč«. Namen listu je, da blati, obrekuje in grdi socialno demokracijo, njene zaupnike in vodilne sodruge. Od vsega svojega početka se peča prav rad posebno z našim sodrugom Antonom Kristanom, ki ji je prav v želodcu. Že pred desetimi leti mu je oponašala plačo in pa telesni obseg — sedaj seve ga je uvrstila kar med milijonarje... Zlasti je »Naša Moč« št. 12 od 19. februarja tek. leta namenjena boju zoper socialne demokrate in seve zoper sodr. Antona Kristana. Gosp. Komljanec, ki odgovarja kot urednik za vse neumnosti »Naše Moči«, nosi res težko breme odgovornosti. Kadar gre k spovedi, mora ta spoved biti vedno »dolga spoved«, kajti njegovi grehi iz »Naše Moči« so na glavni in mutasti grehi...

Ne bi se pečali s tem listom, ker njegova natolcevanja, obrekovanja ter njegove laži o socialni demokraciji nas puste hladne. Naj lažajo, dokaz je to, da jahamo preko njihovega gospodstva, ne oziraje se na njihovo bevskanje. Danes hočem le pribiti in našim delavskim čitateljem dokazati, kako se lažejo o stvareh, o katerih bi jih navadna dostojnost morala poučiti, da tako ne gre. »Naša Moč« dne 19. febr. piše:

»Devica Marija v Polju.« V nedeljo, dne 16. t. m. se je vršil v Domu shod skupine J. S. Z. Neznosne razmere silijo delavstvo v Vevčah, da brezobzirno stopi na plan in v boj za izboljšanje svojega obupnega položaja. Ljudje božji, ali vam gre v glavo, da je to mogoče, da so delavke še danes plačane po 70 krajcarjev na dan in dobe še 75 krajcarjev dnevne draginske doklade, to je torej 2 K 90 vin. dnevno. Pa pride obrtni nadzornik in ugotovi, da je povprečna delavska plača v tovarni sedem kron. Seveda, v pisarni mu je ravnatelj pokazal v knjigi plače mojstrov in boljših profesionistov, k tem plačam pa je ravnatelj prišel še svojo plačo, in tako bi prišla pri teh kategorijah z ravnateljem vred dnevno povprečna plača na sedem kron. No, poverjeništvu za socialno skrb je mnenja, da tudi sedem kron dnevno ne zadostuje za delavca, ampak predlaga podjetništvu, naj izboljša plače delavstvu za 20 odst. in je mnenja, da bi potem moglo delavstvo živeti svoje »borno« življenje. Predlog za izboljšanje plač delavstvu, ki ga je stavilo poverjeništvu za socialno skrbstvo tovarni, je prav žalosten dokaz, kako malo ljubezni ima socialna demokracija do delavstva, iz vsake besede pa se takoj spozna, da je predlog sestavljal milijonar Kristan, ki je zdaj poverjenik za socialno skrb na Slovenskem. Ubogo delavstvo, ako zastopa njegove koristi kapitalist. Delavstvo je bilo ogorčeno in to tem bolj, ker ni resnica, da bi bilo delavstvo zadovoljno z 20 % povišanja plače, katerih še tudi niso dobili. Ravnatelj je pač tak mož, ki vse obljubi, da pa nič, ali če da 10 vin. priboljška, da to le nekaterim. Da pa tovarna delavske plače, ki itak niso niti plača niti miloščina vsled svoje nizkosti, še trga in prikrajšuje, je pa to neizrečeno velika nesramnost nemških nacionalcev, katerim se pri nas nad vse dobro godi in so v vodstvu tega podjetja. Stvar napravi ravnatelj tako-le: Delavca postavi od boljše plačanega dela k slabše plačanemu delu

in mu vsled tega nekaj odtrga pri plači, namestniku pa ne dá tiste plače, ki je bila za dotično delo doslej v navadi. Tako prakticiranje donaša tovarni lepe dobičke, ki pa je vnebovpijoča krivica in greh. Delavstvo zahteva tudi odpravo akorda v vsej tovarni. Na shodu sta govorila gg. Tavčar in Ivan Gostinčar iz Ljubljane.

Tako piše »Naša Moč«:

Kaj pa je res? Ista »Naša Moč« v isti številki zopet sporoča to-le:

»Deželna vlada za Slovenijo (poverjeništvu za socialno skrbstvo) je na spomenico vevškega delavstva odgovorila Jugoslovanski strokovni zvezi sledeče: Dne 29. febr. 1918 ste nam predložili spomenico vevškega delavstva. Zadevo smo takrat odstopili pristojnemu poverjeništvu v nadi, da bo to potrebno ukrenilo. Ker se to ni zgodilo, in ker smo dobili med tem vlogo vevške papirnice, je obrtno nadzorništvo proučilo zadevo na licu mesta, ker preti v tovarni izbruhni štajk. Obrtno nadzorništvo je sporazumno z delavstvom predložilo ravnateljstvu trdke minimalne zahteve kot so razvidne iz priloženega pisma, odposlanega trdki na Dunaju.«

Primerjajte samo to dvojel! V dopisu iz Device Marije v Polju poroča »Naša Moč«, da je predlog za izboljšanje plač delavstvu sestavljal »milijonar« Kristan, na drugem mestu pa poroča, da je »Obrtno nadzorništvo sporazumno z delavstvom predložilo trdki minimalne zahteve...«

Ali ni to prav krščansko?

No, in kakšne so delavske zahteve?

Ista »Naša Moč« sporoča dalje:

»V zadevi vevškega delavstva je dostavila deželna vlada za Slovenijo (poverjeništvu za socialno skrbstvo) Jugoslovanski strokovni zvezi prepis vloge, ki jo je bila vlada naslovila na industrijsko akcijsko papirno in tiskovno družbo Leykam-Josefthal na Dunaju. Vloga ima to besedilo:

Na vlogo od 3. t. m. v zadevi delavskih pritožb papirnice v Vevčah Vam sledeče sporočamo: Po zaslišanju tega delavstva in v navzočnosti Vašega obratnega vodstva, se je na licu mesta udeležilo, da je nezadovoljnost delavstva upravičena in da je v interesu podjetja samega, da v najkrajšem času izenači vse nastale difference. Zaslužek delavstva je tako minimalen, da je zadostna prehrana s temi sredstvi nemogoča. Radi tega ne trpi samo fizična moč, ampak tudi delovni uspeh delavstva. Ugotovilo se je, da je povprečni zaslužek delavstva na temelju osemurnega dnevnega dela sedem kron, kar je pri današnji dragini v tem kraju dosti premalo, da bi delavec mogel ohraniti pri potrebni moči sebe in svojo družino. Pri vprašanju zaslužka se ne smejo upoštevati eventualni višji tedenski zaslužki posameznih delavcev, kateri delajo v sili čez odmerjeni normalni čas v akordu in tako v 12 do 16 urah dosežejo zaslužek 10 do 14 K. Ta višji zaslužek je škodljiv delavstvu in podjetju, kajti to izmoggava delovno sposobnost posameznika in je le dokaz, da mora delavec porabiti vso možno energijo, da pride do takega zaslužka, ki mu omogoči borno življenje. Z delavstvom se je dosegel končno sledeči sporazum, da ne stopi v stavko: 1. Temeljna dnevna mezda se poviša za 20 odstotkov današnje mezde. 2. Akordni postavki se poviša za 20 odstotkov današnjega postavka akordnega dela. — Podjetju se torej priporoča, da takoj ugoti tem neobhodnim potrebnim in upravičenim zahtevam delavstva in da se poverjeništvu za socialno skrbstvo obvesti o izpolnitvi teh delavskih zahtev.«

Prosimo — ali je to stališče »milijonarja«?!

Dalje moramo pribiti še sledeče:

Sodrug Anton Kristan ni imel z vso stvarjo prav nič opravka. Iz »Naše Moči« same je jasno, da je »obrotno nadzorništvo« proučilo zadevo ter predložilo sporazumno z delavstvom tvrdke minimalne zahteve. Ali kaj moti to krščanskega apostola resnice, da se zlaže in udari z vso svojo nepoštenostjo po sodr. Ant. Kristanu? V svoji pokvarjenosti si seve »krščanski individij« oddahne, ozre proti nebu in zašepeče: moj greh, moj naglavni greh in misli, da je s tem upravičen na novo grešiti.

Pribijemo to zategadelj, da naše delavstvo vidi, kako nepošteni so ljudje, ki stoje na čelu klerikalne delavske organizacije ter pišejo v »Našo Moč« . . .

Ti ljudje seve takoj vpijejo na vse kriplje, kadar jih odkažeš v meje dostojnosti »o krivici« in »nasilju« . . . Pfu!

## Politični pregled.

= **Sodrug Korać ni demisijonal.** Beograd, 26. (Lj. k. u.) Vest, da je podal demisijo tudi minister za socialno politiko Vitomir Korać, ne odgovarja resnici. (Naše včerajšnje poročilo o demisiji sodruga Koraća smo dobili iz zelo verodostojnega vira, zato prinašamo vest korespondenčnega urada z vso rezervo. Op. ur.)

= **Vzrok demisije ministra za rudarstvo.** Beograd, 26. (Lj. k. u.) Minister za rudarstvo in gozdarstvo dr. Mehmed Spaho je podal demisijo, ker ga ni nobena muslimanska stranka izvolila v narodno predstavništvo. Vsak minister mora biti namreč obenem tudi član narodnega predstavništva, ker je vlada strogo parlamentarna. Zato je verjetno, da bo podal demisijo tudi minister brez portfelja dr. Rajčević (Smogorec), ki tudi ni izvoljen v državno veče.

= **Radičeva stranka in državno veče.** Zagreb, 25. (Lj. k. u.) 22. t. m. je poslal Stjepan Radič predjedništvu narodnega veča pismo, v katerem naznanja, da je delegirala njegova stranka v državno veče dva člana in dva namestnika. Predsedništvo narodnega veča mu je poslalo nato za imenovane delegate poverilnice. Danes pa je dobilo narodno veče nov dopis, podpisan po Radiču, Zagorcu, Hrvoji in dr. Mačku, v katerem imenovani voditelji Radičeve seljaške stranke naznanjajo, da je stranka sklenila, da se ne udeleži dela državnega veča, ker ne more priznavati državno veče v nobenem oziru za predstavništvo hrvatskega naroda. Dopisu so bile priložene tudi vse štiri poverilnice.

= **Wilson o našem položaju.** Boston, 24. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča: V govoru, ki ga je predsednik Wilson imel ob svojem prihodu v Ameriko, je izjavil, da je dobil na mirovni konferenci zelo dobre vtise. Rekel je med drugim: »Verujete li na stremiljenja Čehoslovakov in Jugoslovancev, kakor verujem jaz? Ali Vam je znano, koliko držav bi jih nemudoma napadlo, ako ne bi za njihovo svobodo stale garancije sveta? Ureditve sedanjega miru ne bi mogle trajati za več generacij, ako ne bi zanje jamčile združene sile civiliziranega sveta.«

= **Antanta in dogodki v Splitu.** Split, 26. (Lj. k. u.) Medzavezniški odbor admiralov za izvedbo dogovora o premirju v Jadranskem morju obžaluje, ker je prisiljen ugotoviti, da ne vladata red in varnost v mestu Splitu. Žaljeni so bili častniki, ki pripadajo eni zavezniških držav. Po podadmiralu Niblacku, zastopniku ameriških Zedinjenih držav, ki mu je poverjeno pomorsko poveljništvo tega področja, je bilo sporočeno mestnim občinskim in vojaškim oblastem, da storjeni dogodki kršijo dogovor premirja in da se bo v bodoče s silo orožja preprečilo, da se podobni dogodki ne ponove. V svrhu, da se brezpogojno vzpostavi red, je dal medzavezniški odbor admiralu, odposlaniku Zedinjenih držav, nekoliko medzavezniških patrol na razpolago, ter zahteva, da se s pomočjo srbskih čet in mestnega redarstva ukrene vse potrebno, da se ob nikaki priliki ne krši mir. Ukrenili se bodo najstrožji koraki na podlagi vojnih zakonov, ako se pokažejo mestne in vojaške oblasti nezmožne, da vzpostavijo red. Med drugim se smatrajo za kršenje premirja nastopni čini: Vsako žaljenje zavezniških zastav, vsako žaljenje z besedami ali kretnjami napram častnikom in mornarjem ali vojakom zavezniških narodov, vsako uporno zbiranje, vsaka manifestacija proti zaveznikom, napadi na osebno svobodo in zasebno last, kršitev hišnih pravic, nepokornost napram odredbam patrol itd. En-tena brodogovore v luki je včeraj ob 4. popoldne izkrcalo patrole, ki bodo po mestu pod vod-

stvom zavezniških častnikov. Red vzdržuje v mestu tudi srbska vojska.

= **Demobilizacija v Italiji.** Rim, 25. (Lj. k. urad.) »Giornale d'Italia« piše: Ako ostanejo sedanje razmere neizpremenjene, namerava vojno ministrstvo odpustiti od 5. do 20. marca t. l. letnik 1885 ter pričetni tekem tega meseca tudi z odpustom letnika 1886. Na to bosta vsak mesec odpuščena po dva letnika.

= **Odpravljena blokada.** Lugano, 25. (Lj. k. u.) Čehosl. tisk. urad poroča: Italijanski trgovinski minister je sporočil častnikarjem, da je sklenil interaliirani blokadni svet, da se bo dne 1. marca pričel zopet trgovinski promet z vsemi jadranskimi pristanišči in zaledjem. Blokadni svet je nadalje dvignil vsako trgovsko omejitev z bivšimi nemškimi kolonijami ter sklenil neomejeno in brezkontrolno trgovinsko svobodo s Sibirijo. »Corriere della Sera« piše, da pričakujejo sklepnega miru začetkom meseca junija, morebiti pa že preje. Takoj po vrnitvi Wilsona se bo pripravil preliminarni mir, čigar podpisane bo mogoče že v sredi meseca maja. Novi pogoji premirja z Nemčijo naj bodo taki, da služijo v podlago mirovnega sklepa. Na predlog Orlanda hočejo postaviti Avstro-Ogrski nove pogoje, da prisilijo razne države bivše monarhije priznati državni dolg in vojno odškodnino.

= **Protestno zborovanje dunajskih komunistov.** Dunaj, 25. (Lj. k. u.) Proti večeru se je vršilo v Dreherjevi dvorani zborovanje komunistov. Navzočih je bilo okrog 2.500 oseb. Manifestirali so proti novemu brambnemu zakonu. Po končanem zborovanju so korakali trumoma proti notranjemu mestu s parolo, da se tam razidejo. Do sedaj vlada popoln mir.

= **Monakovski dogodki.** Monakovo, 25. (Lj. k. u.) Proti častnikom je izbruhnila tukaj pravcata manija po preganjanju. Kjer zalotijo častnika, ga takoj primejo in odvedejo. V zadnjih dveh dneh je bilo več kot 70 častnikov aretiranih. Mnogi od njih, ki so že davno slekli vojaško suknjo ter se posvetili meščanskemu poklicu ali študijam, stremijo za tem, kako bi najhitreje izginili iz Monakovega. Na vseučilišču ne bo gotovo nobenega častnika-slušatelja več. — Namesto ministra za vojaške zadeve Rosshaupterja, katerega so, kakor znano aretirali, je bil imenovan dosednji vladni zastopnik Scheid. — Danes popoldne so se v dvorani deželnega zbora zbrali k posvetovanju deželni delavski, kmetski in vojaški sveti, da zavzamejo stališče k političnim dogodkom. Predsednik Nikisch je izjavil, da je prišla deputacija, ki želi predložiti kongresu vrsto predlogov. Govornik deputacije je rekel, da je zborovanje 6000 delavcev med drugim stavilo tudi zahtevo, naj se takoj ustanovi republika svetov in da deželni zbor ne sme več zborovati. Nadalje je zahtevala deputacija odstranitev različnih oseb, med njimi monakovskega mestnega poveljnika, zasedbo važnih mestnih točk in takojšnjo zvezo z Rusijo in zasedbo ruskega poslaništva z zastopniki ruske sovjetske republike. Predsednik je odgovoril, da se bo pečal s temi zahtevami.

= **Oblast delavskih in vojaških svetov se razširja.** Augsburg, 25. (Lj. k. u.) Skoraj vse mesto je v oblasti delavskega in vojaškega sveta.

= **Irci in samoodločba.** Amsterdam, 25. (Lj. k. u.) »Times« poroča: Na irski konferenci v Filadelfiji je bila sprejeta resolucija, katero je predlagal kardinal Gibbers. V tej resoluciji se pozivlja mirovna konferenca, da tudi na Irskem uveljavi načelo pravice samoodločbe. Med Anglijo in Irsko vlada baje vojno stanje. (Bo težko šlo, kajti antanti ne gre za pravico, temveč za dobiček. Op. ur.)

= **Boljševiško gibanje na Angleškem.** Kopenhagen, 25. (Lj. k. u.) Zadnje londonske vesti potrjujejo, da se je boljševiško gibanje na Angleškem zelo razširilo, posebno z organizacijo delavskih in vojaških svetov in z odobritvijo mornariških svetov. Vse politično in gospodarsko življenje stoji pod pritiskom tega gibanja, da še celo v parlamentu se opaža preobrat. — »Daily Chronicle« priobčuje članke, kateri obsegajo fakt, da je v Veliki Britaniji plodno polje za leninizem, ki bo gotovo še dovedel državo do velikih nepravil.

## Dnevne vesti.

— **Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju** mestne občine ljubljanske od 16. do 22. februarja t. l.: Število novorojencev 31. mrtvorojen-  
ca 2; umrlih 20, od teh 10 domačinov in 10 tujcev. Umrlo je: za jetiko 4 (3 tujci), vsled mr-

tvouda 1, za pljučnico 1, za influenco 1, za različnimi boleznimi 13. Obolelo je: za malarijo 4 domačini (bivši vojaki), 9 tujcev in 8 vojakov.

— **Mestna plinarna naznanja**, da mora radi pomanjkanja primerne premoga, danes, v četrtek, obrat in vsled tega oddajo plina ustaviti. To se bo zgodilo na ta način, da se bo pritisk plina popolnoma znižal. Stranke se opozarjajo na to, da pazijo, da bodo vse pipe dobro zaprte.

— **Protestni shodi vsega jugoslovanskega** ženstva proti nasilni italijanski okupaciji naše slovanske zemlje v Dalmaciji, na Reki, v Istri in Trstu, na Goriškem in Kranjskem se vrše hkratu v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu v nedeljo, dne 2. marca. V Ljubljani je shod ob 11. dop. v veliki dvorani Narodnega doma. Govore zastopnice vsega slovenskega ženstva brez razlike strankarskega pripadništva. Ljubljanske in okoličanske Slovenke, pridite vse na ta velepomembni shod!

— **Gorenjski vlak vozi** le do Kranjske gore, ker so Italijani prekinili železniški promet med Ratečami in Trbižem.

— **Izvoz prtljage in živil.** Kr. ministrstvo za trgovino in industrijo v Beogradu je z odlokom št. 856 od 10. t. m. odredilo, da smejo pri prehodu iz Kraljevine Srbob, Hrvatov in Slovencev v inozemstvo potniki vzeti s seboj brez posebnega izvoznega dovoljenja najpotrebnejšo prtljago, obleko, perilo in obutev za izključno osebno potrebo potnikov za čas potovanja in istotako živila za tri dni. Ta določila veljajo tudi v slučaju selitve v inozemstvo. — Za vse drugo blago in istotako za živila, v kolikor presega gorenjo množino, potrebno je izvozno dovoljenje, ki je izdajajo dosedaj v to določena mesta.

— **Društvo slovenskih notarskih kandidatov** v Ljubljani vabi svoje člane, da se polnoštevilno udeležijo v nedeljo, dne 2. marca 1919 ob 11. uri dopoldne shoda notarjev in notarskih kandidatov, ki ga sklicuje g. notar Fran Stupica v Celju. Shod se tiče važnih stanovskih zadev.

— **V po Italijanih zasedene kraje ne gre pošta.** Ker je s kraji, ležečimi v po Italijanih zasedenem ozemlju vsakršna poštna zveza ustavljena, poštna uprava ne more odpošiljati v te kraje namenjenih pošilk. Občinstvo naj z dopisovanjem v te kraje preneha za toliko časa, da bo promet upostavljen, kar se bo pravočasno objavilo.

— **Kje je tržaška slovenska deca.** Odposlanke iz Trsta so želele izvedeti, kje je za prebrano nastanena slovenska deca iz Trsta. Državni oddelek zaščito dece iz Beograda nam sporoča: Vsa deca je nastanena po Hrvatskem in sicer v kraju Ludbrag 116, Požega 72, Varaždin 16, Nova Gradiška 14, vsega skupaj 218 otrok. Smrtnega slučaja do sedaj ni bilo.

— **Peturni protestni generalni štrajk** je priredila pretečeni teden socialno-demokratska stranka v Bosni in Hercegovini. V Sarajevu, Mostaru, Tuzli in drugih industrijskih krajih Ercegovne je stavkalo nad 30.000 delavcev. Vzrok stavke je ta, da deželna vlada še vedno ni vpeljala raznih socialnih reform, kakor na primer osemurni delavnik, posredovalnice za delo i. t. d. Pa ne samo to, tudi drugače so naši sodrugi v Bosni in Hercegovini zatirani: svobode tiska ne poznajo, cenzurirajo se tam pisma, preganja zaupnike, zapira »boljševike«; sploh je sistem v Bosni ostal isti kot za časa vojne, nadel si je le narodno lice in sedaj misli, da sme uganjati vse, kar se poljubi buržoaziji. Ves štrajk se je mirno izvršil tudi pri obhodih proletarijata ni prišlo do izgrediv. Govorilo je več sodrugov ter so bile sprejete ostre resolucije, katerih pa ne moremo objaviti, kajti v glasilu stranke »Glas slobode« so zelo — pobeljene. Nadejamo se, da bo ta štrajk buržoaziji jasno pokazal, da se z delavskimi masami ne sme šaliti in jo prisili, da takoj izvede socialne reforme, katere so na Slovenskem in Hrvatskem že uvedene. — Če pa tudi ta opomin ne bo pomagal, potem je proletarijat v Bosni in Hercegovini upravičen, da se posluž vseh sredstev v dosego svojih ciljev.

— **Za potnike v Nemško Avstrijo in preko** Nemške Avstrije. Z dnem 24. februarja je uvedla nemško-avstrijska vlada obvezno potne liste in njih overovljenje. V ta namen izdaja nemško-avstrijskim državljanom, ki potujejo iz Jugoslavije v Nemško Avstrijo, nemško-avstrijsko zastopstvo državnega urada za zunanje stvari v Ljubljani, Valvazorjev trg 6, pritičje, levo, ob uradnih urah, to je ob delavnikih od 9. do pol 11. dopoldne, potne liste in jih podaljšuje kakor tudi poverja. Državljeni narod-

nih držav, ki so nastale iz nekdanje monarhije, ki niso nemško-avstrijski državljani, morajo za potovanje v Nemško Avstrijo ali preko nje dobiti pri zastopstvu potno overovljenje. Overovljenje se daje le v nujnih in v resnici vpoštevanih vrednih slučajih. Pristojbina za overovljenje je 5 kron.

## Dopisi.

**Kamnik.** Da se časi spreminjajo, tudi pri nas opažamo. Vse hoče biti demokratično! Klerikalec trdi, mi smo najbolj demokratični, mi smo ljudski! Liberalci pa naravnost kriči in prodaja svojo demokratičnost kar na debelo — samo z besedami! Prosim vas, kje pa ste vendar demokratični v dejanju? Morda pri aprovidaciji, kjer so nastavljeni »vitezi« in »velike« gospodične?! V najnavadnejših malenkostih vam manjka demokratičnosti, kaj šele, da bi bili vi demokratični v velikem! Le pogledite: Nedavno je čakala cela vrsta delavskih žen ter drugih revnejših slojev, da bi se blagovolilo oddati nakaznice. Žene čakajo že dolgo v vrsti, pa pride neka baronica, zadnja takorekoč, a gospodična ji hiti skoro nasproti ter ji hitro postreže s stvarjo, za katero so morale druge žene še vedno čakati, dasiravno so prišle uro prej, nego baronica. Ali imajo žene več časa čakati, ali pa baronica, to vprašanje si lahko vsakdo sam reši!

**Vošperk.** Srce mi vleva, da napišem par vrstic o »pravici«, ki se mi je pripetila v vojnem času, ko sem služil v tovarni K. Pollak v Ljubljani. Imel sem v zakupu usnjarsko delavnico od gg. bratov Moskovič, in sicer za dve leti: od 1. aprila 1914. do 1. aprila 1916. Ker je izbruhnila vojna, sem moral pustiti svojo obrt in iti kot vojak delat v Pollakovo tovarno v Ljubljano. Ker sem moral torej kot vojak delati v tovarni, mi seveda ni bilo mogoče plačati gospodu Moskoviču svojih dolgov. Rekel sem mu, da mu plačam vse, kadar bo konec vojne, ali ta me je tožil. Kako naj bi mu tudi plačal, ko sem pa zaslužil kot vojak-delavec pri Pollaku tedensko 20 K, od katerih sem moral dati 18 K za hrano in stanovanje! Sodnija je to izprevidela in ustavila tožbo, češ, hiše se mi ne sme prodajati, dokler služim pri vojakihi. Gospod Moskovič je povzročil pri firmi Pollak, da so me proglasili za ne več podvrženega pod »vojnodajatveni zakon«. Na ta način so mi prodali hišo prav po nizki ceni. Ko sem sam prosil, da se me oprostijo te vojaške službe, me niso pustili, oziroma oprostili, ko pa so izvedeli, da sem dolžnik, so me takoj vrgli vanj — mi prodali hišo in mojo družino pognali po svetu. — Taka je naša sužnjost, taka naša žalostna usoda, ki jo človeku pripravijo »dobri« ljudje. — Ivan Kocijan.

## Vestnik „Svobode“.

Delavsko izobraževalno društvo „Svoboda“ priredi v soboto, dne 1. marca ob pol 8. uri zvečer v dvorani Mestnega doma Bezručev večer. Predava sodrug Fran Albrecht, recitirata sodrug J. Vehove in sodružica H. Jankovič. Vstopnina za nečlane: sedeži 1 K, stojišča 50 vin. Člani in dijaki vstopnine prosti.

Društvo »Svoboda« na Sori je sklenilo v svoji zadnji seji, da sprejema pevce in pevke še do 15. marca t. l. Pozneje se bo društvo oziralo le na teoretično izobražene pevce in pevke. — Dalje je tudi sklenilo glede pevskih vaj, da se te vrše vsako sredo in petek od 7. do 9. ure zvečer. Ob nedeljah se vaja sproti določil. V interesu vseh pevcev in pevke je, da se kar najbolj potrudijo z obiskovanjem pevskih vaj, ker le potem bo omogočeno pravo društveno delovanje.

## Shodi.

**Zelena jama-Moste.** V soboto, dne 1. marca točno ob pol 8. uri zvečer predava v gostilni Sušnik v Zeleni jami sodr. Čelešnik o temi: »Občina in socializem«. — Po predavanju določitev zaupnikov za Zeleno jamo in odborova seja. Sodrugi, prihitite v obilnem številu in privedite nove člane!

**Odborova seja Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani,** ter podružnice se vrši danes v četrtek, dne 27. t. m. točno ob en četrt na 6. uro zvečer v društvenem lokalu, v Šelburgovi ulici 6. II. — Predsednik.

**Občni zbor podružnice Osrednjega društva usnjarjev in sorodnih strok** se bo vršil v nedeljo, dne 2. marca t. l. v Iliriji, dopoldne ob 10. uri. Dnevni red je važen, zato vabimo vse tovariše in tovarišice, da se ga vsi udeležijo.

**Odborniki železničarske veselice,** ki se je vršila dne 5. januarja t. l. v Narodnem domu, se vljudno vabijo na sestanek zaradi ureditve računov, dne 27. februarja ob 6. uri zvečer v Mahrovi hiši, štev. 10, I. nadstr.

## Shodi v nedeljo dne 2. marca 1919.

**Študenti pri Mariboru** ob 4. uri pop. pri Vlahovcu, poroča poverjenik Kristan.

**Mojstrana** ob 3. uri pop. gostilna Herc, poroča s. Mihevc.

**Blejska Dobrava** ob 10. dop. gostilna Stol, poroča sodr. Mihevc.

**Boštanj pri Sevnici** ob 8. dop., poroča s. Koleča.

**Vrhovo** ob 2. pop. poroča s. Koleča.

**Škofja Loka** ob 3. pop. gostilna Novi Svet, poroča s. poverjenik Prepeluh. Dnevni red: Politični položaj.

**V Mariboru** predava v soboto, dne 1. marca 1919 ob 6. uri zvečer v Narodnem domu s. Kristan.

**Glasbeno društvo železničarjev za Zidani-most in okolico** priredi v nedeljo, dne 2. marca 1919 ob 7. uri zabavni večer. Vabimo vse delavstvo in železničarje brez razlike, da se udeležijo v polnem številu. Vstopnina: za družine 4 K, posamezne osebe 2 K. Maskirani po 1 K. Čisti dohodek je namenjen za glasbeno društvo v nakup novih instrumentov. Preplačila se hvaležno sprejemajo. — Odbor.

**Trbovlje.** Podružnica »Svobode« priredi na pustni torek, dne 4. sušca. ob 7. uri zvečer v dvorani gospe Forte burko »Trije ptički«. Sodeluje pevski odsek in delavski šramel. Po igri prosta zabava. Prosi se za obilno udeležbo. Maske dobrodošle! Igra E. Kristana se ne ponovi na pustno nedeljo, kakor poroča »Naprej« od 26. t. m., marveč radi te prireditve izostane.

## Umetnost in književnost.

**Repertoar Narodnega gledališča.** Dramsko gledališče. V četrtek, 27. t. m. ob pol 8. zvečer »Laterna« v opernem gledališču izven abonementa. V petek, 28. t. m. ob pol 8. zvečer »Voznik Henschel«. Gostuje g. Ignacij Borštnik. Abonement A. V soboto 1. in v nedeljo 2. marca gostuje dramsko gledališče v Celju. V soboto zvečer se predvaja Cankarjev »Jakob Ruda«, v nedeljo zvečer Nušičev »Svet«. V dramskem gledališču igrajo ta čas slepi vojaki v prid ljubljanskega oddelka oslepelih vojakov. Predstave se vrše v soboto zvečer ob pol 8. in v nedeljo popoldne ob 3. uri. V ponedeljek, 3. marca ob pol 8. zvečer se ponovi dijaška predstava »Veseli dan« ali »Matiček se ženi« izven abonementa. — Operno gledališče. V četrtek, 27. t. m. ob pol 8. zvečer »Laterna« izven abonementa. V petek, 28. t. m. ostane gledališče zaprto. V soboto, 1. marca opera »Manon« za abonement C ob pol 8. zvečer. V nedeljo, 2. marca zvečer ob pol 8. »Prodana nevesta« izven abonementa. V ponedeljek, 3. marca ostane gledališče zaprto.

**Koncert.** 10. marca t. l. priredi gdč. Cirila Medvedova v veliki dvorani Narodnega doma koncert v dobrodelne namene. Spored obsega pesmi najboljših ruskih in francoskih skladateljev. Predprodaja vstopnic se prične te dni, na kar se p. n. občinstvo posebej opozarja.

## Gospodarstvo.

**Češko delavsko združeno gibanje.** Češko delavsko združeno gibanje, združeno v »Osred. Zvezi češkoslovaških konsumnih produktivnih in dr. zadrug« se nahaja v neprestanem razvoju. S pristopom društev od »Osrednje Zveze dunajskih konsumnih društev« k »Osrednji zvezi češkoslovaških konsumnih društev« v Pragi, je bilo delavsko združeno gibanje zelo ojačeno. Koncem leta 1918 je bilo 420 zadrug s skupno 125.000 do 130.000 člani, članov »Osrednje zveze«; tako, da je interesiranih na združenem gibanju, če računamo tudi rodbinske člane 500.000 oseb. Blagovni promet vseh teh društev se ceni v letu 1918/19 na 60.000.000 in je torej trikrat višji kot v letu 1914. — Enako izkazuje tudi »Velenakupna družba kons. društev v Pragi« razveseljiv postop blagovnega prometa. Ta je znašala v letu 1917 okrog 9 milj. kron in je narastel v letu 1918 na 38 milj. kron. Sodeč po zanimanju, ki vlada za »Velenakupno družbo«, moremo pričakovati, da bo znašal njen blagovni promet v tekočem letu okrog 100 milj. kron. — S centralizacijo so se izvršile tudi razne izpremembe pri izdajanju Zvezinih glasil. List

»Društvenik« izhaja kot informativen list za funkcionarje v 3000 številkah in list »Naš Rozvoj« za vzgojo članov v 38.000 izvodih. Velenakupna družba pa izdaja od 1. januarja poseben informativen list, ki prinaša poročila z blagovnega trga pri nas in v tujini, in tega dobivajo vse včlanjene zadruge zastopnj. — V poslednjih tednih so se vršile konference distriktnih zvez, kjer so obravnavali posebno vprašanje združitve manjših konsumnih društev v velike zadružne organizacije. V nekaterih krajih se je ta tkzv. centralizacija že izvršila. Tako se ustanovi v Moravsko - Ostravskem okraju velika zadružna organizacija, ki bo imela 40 — 50 podružnic. Tako se združi tudi 13 konsumnih društev v okraju Blanik. V Brnu se združita konsumni društvi »Včela« in »Vzajemnost«. S centralizacijo se bo ustanovilo eno izmed največjih konsumnih društev v območju Čehoslovaške republike. Blagovni promet obeh teh društev za leto 1918 znaša K 18.000.000 in obe konsumni društvi preskrbujejo 100.000 oseb. — V najkrajšem času namerava zvezino načelstvo pričeti s predavanji in kurzi za vzgojo funkcionarjev in sploh društvenih uslužbencev. — Tudi na Moravskem in posebno na Slovaškem, se zanimanje za zadružno gibanje veča. V kratkem se vrši na Slovaškem konferenca, ki bo določila smeri novemu zadružnemu gibanju, ki se sedaj tako lepo razvija. F. J.

**Ilirska banka v Ljubljani.** Ta zavod, ki se do sedaj vsled svojega političnega značaja ni mogel uspešno razviti, je danes popolnoma reorganiziran. Iz banke je izstopila grupa bivšega glavarja dr. Šusteršiča in je prepustila vodstvo zavoda zastopnikom naše industrije in trgovine. Temu novemu vodstvu se je posrečilo stopiti v ožje stike s hrvatsko srbskim kapitalom in skleniti interesno skupnost s Hrvatsko eskomptno banko in Srbsko banko v Zagrebu. Na ta način si je omenjeni zavod zagotovil kooperacijo dveh zavodov, ki uživata danes v trgovskih in industrijskih krogih Zagreba največji ugled in zaupanje in ki bosta po svoji finančni moči ter po izkušnjah, ki jih imata zlasti na industrijskem polju, omogočila, da tudi Ilirska banka uspešno sodeluje pri preporodu domače trgovine, obrti in industrije.

## Zadnje vesti.

### Z naše severne meje.

(Lj. k. u.) Štajersko: Dne 25. t. m. so Madžari neprestano streljali s strojnimi čez Muro. Pri Radencih so 24. t. m. ob 8. zvečer ustrelili pešca Pečovnika mariborskega pehotnega polka in ranili enega kmeta. — Koroško: Nemci so dne 25. t. m. streljali s težko artiljerijo zapadno od Velikoveca. Položaj neizpremenjen.

**Dr. Korošec** namestnik ministra za rudarstvo.

Belgrad, 26. (Lj. k. u.) Posle odstopivšega ministra za gozdarstvo in rudarstvo dr. Mehmed Spaha bo vodil začasno ministrski podpredsednik dr. Korošec.

**Srbija** zahteva vojno odškodnino.

Pariz, 26. (Lj. k. u.) V včerajšnji seji so bili od predsednika Tardieus zaslišani Pašič, Vesnić in Cvijić o zahtevah Srbije po odškodnini.

**Na Hrvatskem** ustavljajo časopise.

Zagreb, 26. (Lj. k. u.) Današnji uradni list prinaša odredbo bana, s katero se ustavlja izdajanje glasila Radičeve seljačke stranke »Doma«, ker s svojim pisanjem ogroža javni red in državne interese.

**Čehi** obljublajo prost izvoz in uvoz premoga.

Dunaj, 26. (Lj. k. u.) Državni tajnik za javna dela je v zadevi poostitve premogovnega vprašanja za mesto Dunaj, ki je nastala zaradi zaprtja meja vsled odredbe čehoslovaške vlade, prišel danes k poslaniku Tušarju, ki je zaprtje meja označil kot pomotno in obljubil, da bo storil vse korake v svrhu prostega izvoza in prevoza premoga.

**V Galiciji** sklenjeno premirje.

Stanislavov, 26. (Lj. k. u.) 24. t. m. je bilo po posredovanju ententne komisije v Lvovu med zastopniki ukrajinskega armadnega zbora in poljskim poveljstvom za vzhodno Galicijo sklenjeno premirje v svrhu pogajanj za ustavitev sovražnosti v vzhodni Galiciji do določitve mirovne konference. Sovražnosti so bile ustavljene včeraj ob 6. zjutraj. Ententna komisija nadzira prepoved o prevozu vojaštva in municije.

V zalogi Ljubljana na Bregu.